

Til
Barne og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep (post)
0030 Oslo

Dronning Mauds Minne Høgskole
Trondheim, 7. nov. 2005

Høringsuttalelse – forslag til ”Revidert rammeplan for barnehagen”.

Vi viser til mottatt høringsnotat ”Revidert rammeplan for barnehagen 7. september 2005”, og sender med dette vår uttalelse om forslaget.

Vennlig hilsen

Elin Alvestrand, fung. rektor

Kopi til: Utdannings- og forskningsdepartementet

Høringsuttalelse – forslag til ”Revidert rammeplan for barnehagen” fra Dronning Mauds Minne Høgskole for førskolelærerutdanning

Vår uttalelse vil ta utgangspunkt i *Innspill til Departementets arbeid med revidering av Rammeplan for barnehagen* – av Arbeidsgruppe om kvalitet i barnehagen av 01.09.04. Likedan legger vi *Klar, ferdig, gå. Tyngre satsing på de små* av 08.03.05 til grunn. Vi vil også vise til *Høgskolens høringsnotat om ny barnehagelov*. Vårt syn på barnehagen som institusjon i et framtidsrettet samfunn, samt grunnleggende syn på barn og barndom knyttet til nyere forskning, kommer der til uttrykk.

Arbeidsgruppa oppnevnt av BFD hadde som sitt mandat at de skulle vurdere hvordan rammeplanen kan gjøres til et bedre redskap for sikring og utvikling av barnehagens kvalitet. Den skulle vurdere behov for dokumentasjon og rapportering på alle nivå og vurdere behovet for kompetanseheving i barnehagesektoren. Da det ble gjort et meget grundig arbeid fra denne arbeidsgruppa, mener vi dette burde gjenspeiles bedre i forslag til ”Revidert rammeplan”.

Innledning

Vi vil starte med å ta utgangspunkt i noen av arbeidsgruppas føringer og utdyping av noen sentrale begrep fra *Klar, ferdig, gå*. Dette vil vi se i sammenheng med områder og begreper i høringsnotatet til ”Revidert rammeplan”. Til slutt vil vi kommentere enkeltdeler i de ulike kapitlene i høringsnotatet.

Vi syns at det er positivt at ”Revidert rammeplan” er forkortet. Vi støtter Departementets intensjon om å gjøre den tydeligere og ta ut beskrivende og drøftende stoff. I en slik sammenheng kan temahefter gi inspirasjon til innholdsarbeidet i barnehagen. Formen på disse temaheftene vil være avgjørende. Det vil være viktig at de åpner opp og inspirerer den enkelte barnehage ut fra egne forutsetninger. Vi vil imidlertid reise spørsmål om rammeplanen er forkortet for mye, da det er sentrale deler som vi synes mangler. Det gjelder kvalitet og kvalitetsutvikling, kompetanseutvikling og ledelse. Dette kommer vil tilbake til i kommentarene til de ulike kapitlene.

Sentrale begrep

Barnehagen som arena for dannelse.

Klar, ferdig, gå sier på side 34: "Retten til medvirkning og oppdragelse til demokrati har vært en viktig del av danningstradisjonen i pedagogikken (Broström, Hansen og Gundem 2004). Denne retten foreslås nå nedfelt i barnehageloven. Danning er en kontinuerlig prosess som tar utgangspunkt i dagliglivets praksis og menneskenes grunnvilkår. Det handler ikke om pene manerer, men om en personlig prosess, et aktivt og bevisst forhold til omgivelsene og evne og vilje til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Danning er mer enn utvikling, mer enn læring, mer enn omsorg, mer enn oppdragelse og mer enn sosialisering. Samtidig rommer danning alt dette. Det handler om det aktive barnets vekselvirkning med den kulturelle og sosiale verden hun eller han er til stede i. Dersom vi ser på barnehagebarna som grunnleggende aktive og selvskapende, er det klart at barnehagehverdagen er fylt med dannelsesprosesser." Å bli dannet handler om å få en ballast av viten, innsikt, selvstendighet og evne til etisk vurdering og handling. Derfor kan barnehagen betraktes som en arena for dannelse. Men i stedet har man i forslaget til "Revidert rammeplan" brukt ord som "utvikling", "oppdragelse" og "læring". Dannelse kan sies å omfatte alle disse begrepene, men det viktigste er at det klassiske dannelse setter individet i sentrum, der lærelyst og en aktiv vekselvirkning med omgivelsene kommer i fokus og der ansvar og etiske perspektiver blir viktige.

Vi synes det er beklagelig at dette verken er tatt hensyn til i "Lov om barnehager" eller i "Revidert rammeplan". Det er fortsatt relevant å vurdere om ikke dannelsesperspektivet burde være sentralt i en innholdsplan for barnehagen. Vi viser til kapittel 2 om grunnleggende begreper og prinsipper. Vi mener at dannelse bør komme inn som et grunnleggende begrep.

Kvalitet

I *Klar, ferdig, gå* drøftes kvalitetsbegrepet som dynamisk, relativt og verdiavhengig på en meget grundig måte. Hvordan finner vi igjen dette perspektivet på kvalitetsutvikling i det nye rammeplanforslaget? Hvordan gjenspeiles de kompetanseløft angående kvalitetsutvikling som har foregått i norske barnehager i perioden 2001 til 2003 på bakgrunn av St. meld. nr. 27 (1999-2000) *Barnehager til beste for barn og foreldre* i rammeplanforslaget? Det har foregått en mangfoldig satsing rundt omkring i landet som har gitt viktige og verdifulle erfaringer som burde danne noen føringer for videre kvalitetsutvikling nedfelt i rammeplanen. Dette ser vi mangler. Vi ønsker å trekke fram noen av de momentene som *Klar, ferdig, gå* (side 85) legger til grunn for kvalitetsutvikling i barnehagesektoren. De sier bl.a. at kompetanse på alle nivå er en forutsetning for kvalitetsutvikling. Derfor må:

- Kompetanseutviklingen i sektoren være institusjonsbasert. Forpliktende samarbeid mellom barnehage, barnehageeier og høgskole bør prege kompetanseutviklingen.
- Ansatte i barnehagen få støtte og anledning til å utvikle faglige nettverk og andre prosjekter som baserer seg på veiledning og dialog i arbeidet med kvalitetsutvikling.

Klar, ferdig, gå viser også til at styrer har hatt en sentral og avgjørende rolle i å lede endrings- og utviklingsarbeider (side 50). Ledelse som pedagogisk ledelse er meget sentralt i denne form for kompetanseutvikling. Å jobbe prosessuelt, gjerne tilknyttet ekstern veiledning og i nettverk, er en positiv erfaring fra denne perioden. Disse erfaringene gjenspeiles overhode ikke i rammeplanforslaget. Å prøve ut og sette barnehagens vurderingsarbeid med utgangspunkt i barns, foreldres og medarbeideres perspektiv har gitt ny kunnskap om vurderingsarbeid knyttet til kvalitet og kompetanse. Dette kommer heller ikke fram. Vi viser til kapittel 7 angående våre kommentarer til dette kapitlet.

Lek, læring og omsorg – et helhetlig perspektiv.

Rammeplan for barnehagen av 1995 uttrykker et helhetlig læringsbegrep knyttet til pedagogikk og omsorg hvor formell og uformell læring står meget sentralt.

Hverdagsrelasjoner blir løftet fram og leken blir gitt stor plass i denne sammenhengen.

Begrepene basiskompetanse og gjennomløpende innhold gir mening til en tradisjon hvor det relasjonelle ikke alltid har vært fokusert. Rammeplanen på det tidspunktet den ble tatt i bruk hadde en visjonær funksjon og implementeringen satte større fokus på det relasjonelle, på det kompetente barnet og spesielt på barns sosiale kompetanse. Barnehagens innhold både som tradisjon og ny forståelse ble løftet opp og gitt verdi nettopp gjennom en helhetlig tenkning. Denne tenkningen syns vi mangler i dette forslaget. I forslaget til "Revidert rammeplan" er læring trukket ut som grunnleggende begrep stående for seg selv. Leken og omsorgen blir først presentert i kapitlene 4 og 5. Skal leken først og fremst sees som ledd i læringsprosesser i og med presentasjonen og plasseringen den har fått? Lekens egenverdi (også knyttet til de estetiske områdene) burde være et eget grunnleggende begrep i kapittel 2. I tillegg burde kapittel 5 utdypet leken i større grad. Lekens sammenheng med de estetiske fagområdene mangler også.

"Revidert rammeplan" løfter fram læringsbegrepet og gir det en helt spesiell plass. Det skilles nå fra lek og omsorg. Likedan gies de seks fagområdene en spesiell plass gjennom måten de presenteres på. Selv om forslaget tydeliggjør at fagområdene har prosessmål, kan måten de

presenteres på ha uttrykk som resultatmål. De voksnes kompetanse er formulert av klare krav til det enkelte personell. Vi ser at ved å konkretisere kompetansekrav kan det innebære en måte å uttrykke krav til personalets og barnehagens kvalitet. Men det blir ikke tydeliggjort på samme måte i tilknytning til lek og omsorg. Dermed gies disse viktige relasjonelle områdene mindre betydning i forhold til barnehagens innhold.

I tråd med kritikken av et manglende dannelsesperspektiv i høringsutkastet mener vi det er uheldig at det igjen foreslås formuleringer som skaper assosiasjoner til vekstpedagogikk og utviklingspsykologi. I den faglige debatten i de siste ti årene har det ensidige utviklingspsykologiske perspektivet blitt kritisert.. Derfor er det uheldig at ”Revidert rammeplan” inneholder formuleringer som dette:

- ”Barnehagen har en viktig plass som oppvekstarena...(side 7)
- ”Barnehagen skal støtte barnas utvikling... og bidra til meningsfylt oppvekst”(side 7)
- ”Barnet skal ikke bare tilpasse seg” (side 14)
- ”Fordi barn ikke kan øve innflytelse i samme forstand...”(side 5)

Vi syns at det individuelle perspektivet på barnet i barnehagen er sterkere manifestert i dette forslaget enn i tidligere rammeplan gjennom læringsbegrepets posisjonering i planen og gjennom måten mål for barnet blir presentert gjennom de seks fagområdene.

Kommentarer til de ulike kapitlene

Kapittel 1. Barnehagens oppgaver i samfunnet

Vi er enig i forslagets beskrivelser av barnehagens overordnede oppgaver. Det er viktig å fokusere på den gode barnehage. Imidlertid mener vi likestilling burde vært vektlagt mer. Likestilling er et satsningsområde fra Departementets side for tiden og vi syns det vektlegges for dårlig som en overordnet oppgave.

1.1. Barnehagens overordnede oppgaver

Andre avsnitt:

Formuleringen i avsnittet om minoriteter bør navngi de nasjonale minoriteter i henhold til St. meld. 15 (2000 – 2001) *Nasjonale minoriteter i Norge - Om statleg politikk overfor jødar, kvener, rom, romanifolket og skogfinnar*. Vi mener at disse fem nasjonale minoritetene bør navngies i "Revidert rammeplan".

Tredje avsnitt:

Vi viser til følgende sitat: "Fordi barn ikke kan øve innflytelse i samme forstand som andre grupper i samfunnet, er loven utformet slik at den sikrer et best mulig tilbud til barna og er til beste for dem." Vi mener at barn kan gi uttrykk på sine måter med utgangspunkt i sine forutsetninger. Det er den voksnes evne og kompetanse som avgjør om barnets intensjoner blir sett og lest. Kan denne formuleringen oppfattes som et dobbeltkommuniserende syn på barns medvirkning?

Kapittel 2. Grunnleggende begreper og prinsipper

Vi setter stor pris på at det er blitt et eget kapittel om "Grunnleggende begreper og prinsipper. Men etter vår mening inneholder avsnittet "Barn og barndom" lite om nyere syn på barn og barndom. Det burde vært med noe om utvikling av relasjoner og selvutvikling (evt. selvoppfatning). Både dannelses og lek burde her vært fremstilt som egne punkter. I *Kunnskapsløftet* finner vi et eget avsnitt om Det allmenndannende mennesket. Bruk av dannelses som begrep i rammeplan for barnehager vil styrke sammenhengen mellom barnehage og skole.

2.3 Barns medvirkning

Retten til medvirkning og oppdragelse til demokrati har vært en viktig del av danningstradisjonen i pedagogikken (Broström og Hansen 2004). Vi synes at lovparagrafen om barns medvirkning følges opp på en positiv måte i høringsforslaget. Dette handler om grunnleggende holdninger og handlinger til barn som subjekt; hvordan vi møter og samhandler med dem både verbalt og nonverbalt. Berit Bae som har skrevet artikkelen "Å se barn som subjekt – noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage (vedlegg til *Klar, ferdig, gå*) understreker viktigheten av å rette oppmerksomheten mot hvordan barn forstås og blir møtt i hverdagen i barnehagen, og hvilke konsekvenser dette kan få for både enkeltbarn og familiene deres. Denne grunnholdning i synet på barnet og de voksne i møte med barn i barnehagen kan komme tydeligere fram i "Revidert rammeplan".

2.4 Samarbeid mellom hjem og barnehage.

Vi vil reise spørsmål om samarbeid mellom hjem og barnehage er et grunnleggende begrep.

Viser til siste del av punkt 2.4: ”Foreldre kan ha behov for hjelp og veiledning i oppdragerspørsmål”. Vi mener at dette er et svært viktig punkt. Ut fra kunnskap om endringer i storfamiliens funksjon i samfunnet vet vi at mange foreldre har behov for veiledning. Stortingsmelding 39 (2001-2002) *Oppvekst- og levekår for barn og ungdom i Norge* understøtter dette. Den viser at ved fylte 35 år bor om lag halvparten av et årskull i oppvekstkommunen. Mange unge foreldre bor langt fra egen slekt og nettverk. Barnehagen har et spesielt ansvar i å se behov for og gi veiledning. I ”Revidert rammeplan” bør dette ansvaret påpekes.

2.5 Arbeidsmåter og innhold

Vi reiser spørsmål om arbeidsmåter og innhold er et grunnleggende begrep. For øvrig syns vi at innholdet i dette avsnittet er svært sentralt angående lek, kreativitet, glede og humor. Hele barns følelsesregister bør tas på alvor. Vi syns det er viktig at kontinuitet og progresjon knyttes til prosesser angående barns medvirkning.

2.6 Fysisk miljø som fremmer alle barns utvikling

Barnehagens fysiske miljø bør ha et lokalt særpreg og bør ta opp i seg lokale kulturelementer som gjelder for eksempel historikk og både gammel og moderne byggeskikk fra stedet. Dette gjelder både utendørs og innendørs. Dette skal ikke være til hinder for at enhver barnehage tilpasses de barna som går der til enhver tid.

Siste avsnitt:

”Dersom barnehagen ikke har tilfredsstillende arealer for fysisk utfoldelse og allsidig bevegelseserfaring innenfor egne grenser, bør barnehagen utnytte nærliggende grønt arealer og naturområder.” Denne formuleringen går vi sterkt imot. Formuleringen kan innebære at ethvert hus eller leilighet kan tas i bruk som barnehage, bare det er en offentlig park eller skogsområde i nærheten. I dag kjører noen barn med buss for å nå skogen. Det kan bli mange busser som kjører barn etter hvert. Dette er ikke godt nok for barn som tilbringer 7 -10 timer daglig i barnehage!

Kapittel 3 Barnehagens verdigrunnlag

Vi er enig i at barnehagens verdigrunnlag uttrykkes i et eget kapittel. Vi mener at punkt 3.3 og begrepet "fellesverdier" bør utdypes nærmere.

Kapittel 4 Omsorg og oppdragelse

Vi mener at dette kapitlet bør være konsekvent i bruk av begrepenes plassering. Vi viser til 4.2 hvor det står oppdragelse og omsorg.

Vi syns at dette kapitlet ivaretar den relasjonelle kvaliteten mellom barn og voksne som den opprinnelige rammeplanen vektla. I dette avsnittet mener vi at det bør fokuseres mer på de minste barnas behov. Særlig bør viktigheten av bærende relasjoner mellom barn og voksne fremheves. Dette for å vise nødvendigheten av stabilitet i bemanning. Vi synes også at glede i forhold til fellesskap med andre barn og voksne bør fremheves mer knyttet til omsorg.

Vi ønsker å understreke betydningen av å bli kjent med både egen og andres kultur. Vi vil derfor foreslå endring av setningen på side 14 til følgende: "De skal bli kjent med og vise respekt for andres kulturer" her burde det stå "egen og andres kulturer".

4.2 Oppdragelse og omsorg i samiske barnehager

Deler av formuleringene i dette avsnittet gjelder ikke bare samiske barnehager og kan med fordel flyttes til det generelle avsnittet om omsorg og oppdragelse.

Kapittel 5 Lek og læring

Innledningsvis har vi uttrykt vårt syn på lek og læring og den vekting som forslag til "Revidert rammeplan" har på disse to grunnleggende begrep. Vi mener at leken som egenverdi bør få større plass. Begrepene lek og læring bør i større grad sees i sammenheng med begrepene omsorg og oppdragelse. Vi savner også anvendelsen av begrepet basiskompetanse knyttet til lek og læring. Spesielt vil vi understreke at begrepet kompetanse er bedre, da det i dette kan ligge kunnskaper, ferdigheter, holdninger og evne til kritisk og reflekterende tenkning. Dette uttrykker et annet læringssyn enn: "Barnehagen skal gi barn grunnleggende kunnskap på sentrale og aktuelle områder" (side 15). Vi mener at under begrepet læring bør det gjøres bedre rede for hva som legges i læring i bred forstand (helhetlig læring) med utgangspunkt i lek som læringsarena. Likedan vil det være viktig med utdyping om hvordan kreativitet faktisk blir et "fellesområde" der lek og læring møtes og integreres.

Kapittel 6. Barnehagens fagområder

Høringsforslaget til "Revidert rammeplan" omtaler generelt personalet i barnehagen og formulerer krav til deres kompetanse. Vi syns det er uheldig at det ikke skilles mellom de ulike profesjonene i barnehagene og de roller og ansvarsområder som er lagt til disse. I kraft av førskolelærerutdanningen ligger alle kompetansekravene til høgskolenes skikkethetsvurdering. Vi har tidligere påpekt at det er for snevert å konkretisere kompetansekrav kun til de seks fagområdene. Det burde vært gjort i forhold til andre viktige innholdsmomenter i "Revidert rammeplan". En konkretisering av kompetansekrav kan være nyttige i forhold til kompetanseutvikling.

Kommentarer til noen av fagområdene:

6.2 Språk, tekst og kommunikasjon

Vi vil understreke viktigheten av at barns nysgjerrighet ivaretas i arbeidet med språk, tekst og kommunikasjon. For øvrig støtter vi høringsforslaget.

6.4 Estetiske fagområder

Vi beklager at de estetiske fagområdene her uttrykkes uavhengig av de barnekulturelle uttrykksformene som vi kjenner fra barnehagen og fra vår utdanning der barns estetiske utfoldelse i leken spiller en sentral rolle. De estetiske fagområdene er ikke kun et konsumerende fagfelt, det er i aller høyeste grad et skapende felt. Barn besitter sin egen kompetanse på dette feltet, noe som bør framheves og utvikles i samspill med de tradisjonelle kunstneriske uttrykksformene. Disse aspektene mangler i innledningen.

Under strekpunktene synliggjøres dette, men kapitlet mangler dermed en helhet eller en forbindelse mellom fagområdene som sådan og barnas egen skapende virksomhet i leken. Vi finner ikke ordet lek nevnt ett sted i hele dette kapitlet. Leken er det stedet der barna utøver sin egen estetiske kompetanse. Leken bør derfor inngå i denne sammenhengen.

6.5 Natur, miljø og teknikk

Matematikk har vært et eget fag i førskolelærerutdanningen i omtrent ti år, og synes det også bør avspeiles i rammeplanen. Innholdsmessig hører det under dette kapitlet, og synes det bør synliggjøres i overskriften som ellers kun avspeiler naturfagenes temaområder. Når man vet hvordan matematikk oppfattes som et område som må styrkes i skolen fra dens første klassetrinn, mener vi også at det bør avspeiles i barnehagen. Grunnlaget for barns

matematiske utvikling starter tidlig i førskolealderen. Vi foreslår derfor at kapittelnavnet endres til ”Natur, miljø, teknikk og matematikk” eller bare ”Natur, miljø og matematikk”.

Det matematiske er til stede i strekpunkt fire i første underavsnitt. Opplistingen er imidlertid ufullstendig i forhold til det som de nye førskolelærerne får undervisning i når det gjelder barn og matematikk. Barns behov for å ordne og strukturere verden rundt seg regnes som sentralt for å mestre livet overhodet, og dette er i sin art en sentral matematisk aktivitet som er grunnleggende for å kunne tilegne seg mer skolsk matematikk senere. Vi foreslår derfor at strekpunktet tar dette opp i seg først da det er grunnlaget for det som følger:

”- utvikler forståelse for orden og struktur, tall og mengder, ...”

6.6 Etikk, religion og filosofi

Vi kommer med endringsforslag til tredje og fjerde strekpunkt øverst på side 23:

- Bli kjent med den kristne kulturarven slik den kommer til uttrykk gjennom høytidsmarkeringer, fortellinger og i lokalmiljøet.
- Bli kjent med andre religiøse og kulturelle tradisjoner slik de kommer til uttrykk gjennom høytidsmarkeringer, fortellinger og i lokalmiljøet.

Ved å gi begge den samme ordlyden mener vi at det likeverdige fremheves.

6.7 Nærmiljø og samfunn

Siste setning i innledningen lyder: ”Fagområdet inkluderer medienes og informasjons- og kommunikasjonsteknologiens betydning for barnas hverdag”. Denne formuleringen har stor plass i beskrivelsen av fagområdet, men har ingen formulerte mål i det følgende. Det bør det etter vår oppfatning være, for at det skal være samsvar mellom beskrivelsen av fagområdet og målene. Ifølge Kunnskapsløftet er det å kunne bruke digitale verktøy en av de fem grunnleggende ferdigheter som blir bredt omtalt i forhold til de ulike fagområdene. Vi mener det bør ligge noen føringer for dette området også for barnehagene. Også barn i førskolealder er nysgjerrige på og kan tilegne seg ferdigheter med digitale verktøy.

Strekpunkt 2 i målformuleringene: Denne formuleringen inneholder etter vår oppfatning mål både på lokal nivå og på mer generelt nivå, og bør derfor deles:

- får utforske og får forståelse og respekt for sosiale og kulturelle forskjeller i barnehagen og nærmiljøet
- får forståelse av at alle mennesker, uansett alder og forutsetninger, inngår i og bidrar til fellesskapet

Strekpunkt 5 i målformuleringene:

Dette strekpunktet bør etter vår oppfatning gjenspeile formuleringene i kap. 1.1 og må også inneholde de nasjonale minoritetene, eventuelt at de tas med som et eget strekpunkt

- blir kjent med at samene er Norges urbefolkning og får kjennskap til de nasjonale minoritetene

Kapittel 7. Planlegging, dokumentasjon og vurdering

Vi har tidligere påpekt det manglende perspektivet på ledelse i høringsnotatet. Vi mener ledelse er en avgjørende forutsetning for kvalitetsutvikling og kompetanseutvikling.

I høringsforslaget er styrerens oppgaver lagt inn som formuleringer under de enkelte underkapitler. Etter vår oppfatning bør rammeplanen inneholde et eget underkapittel om ledelse og utvikling av barnehagen.

Med innføringen av to-nivå-modellen i mange kommuner har flere oppgaver som tidligere ble ivarettatt av sentrale fagetater blitt overført til den enkelte barnehage. Dette har økt betydningen av kompetanse innen ledelse og organisasjonsutvikling i barnehagen. To-nivå-modellen fører til at barnehagene ledes som større institusjoner enn tidligere. Dette kan gi en større avstand mellom styrer, personal og foreldre. Rammeplanen bør ha med noen beskrivelser om hvordan en kan løse dette på kommunenivå uten at føringene blir for strenge.

Vi vil her nevne tilstedeværelse av leder og dens betydning for endrings- og utviklingsprosesser. I rundskriv av 09.01 (vedlegg til Lov om barnehager 2003) gjør Barne- og familiedepartementet ”rede for oppgaver som departementet mener vil kreve en styrer som er mest mulig til stede i barnehagen; initiativ, tiltak og oppfølging i forbindelse med pedagogisk arbeidsprosjekter (som) vil være avhengig av samtale, kontakt og observasjon.” Ifølge Unni Bleken mangler mange barnehager denne lederen i dag (Bleken 2005:118). Leders betydning for organisasjonsutvikling burde fått en sentral plass i høringsnotatet.

Kapittel 8 samarbeid

Vi syns at det er positivt at et eget kapittel tar opp samarbeid. Viser til punkt 8. 2 hvor det står at barnehage og skole bør gi hverandre gjensidig informasjon. Dette mener vi blir for vagt. Det bør skrives slik at det blir forpliktende enten med *skal* eller *må*. Det samme bør også påpekes i skolens planverk.

Dette gjelder også for punkt 8. 4 om helsestasjon. Her mener vi det bør det stå noe om et mer forpliktende samarbeid.

Sluttkommentar

Høringsutkastet til ”Revidert rammeplan” for barnehagen har mange kvaliteter og innholder en rekke gode punkter, men planen er for knapp og ufullstendig slik vi har kommentert. På tross av den grunnleggende kritikken på sentrale aspekter ved utkastet til ”Revidert rammeplan” er det viktig å nevne at det også er mange viktige perspektiver å finne. Omtalen av barns medvirkning er viktig og vektleggingen av anerkjennende og støttende relasjoner, bl.a. som grunnlag for å unngå mobbing. Det er verdt å merke seg at den opprettholder vektleggingen av gode følelsesmessige opplevelser. Planen omtaler glede og humor og ved å fokusere på det positive og livets lyse side, konkretiserer innholdsplanen formuleringene i § 2 i barnehageloven om at ”alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap”.